

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

КОНСТРУКТИВНА ГЕОГРАФІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Заснований у 2012 р.

Випуск 18(2)

Київ – 2017

УДК 911.3: 796.5 (100) (477)

ББК 65.04

РЕЦЕНЗЕНТИ: Шитченко П.Г., чл.-кор. НАН України, д. геогр. н., проф., засл. діяч науки і техніки України, Масляк П.О., д. геогр. н., проф.

Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів: Наук. зб. / Ред. кол.: Я.Б. Олійник (відп. ред.) та ін. – К.: ЕкоТур-інфо, 2017 (2). – Вип. 18. – 142 с.

У збірнику висвітлено актуальні питання географії рекреації та туризму, географії України та географічного краєзнавства, конструктивної географії та раціонального використання природних ресурсів. Для фахівців сфери планування природокористування та охорони природи, організації подорожей та екскурсій, наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР – Олійник Я.Б., акад. НАН України, д. екон. н., проф., засл. діяч науки і техніки України (відп. ред.)

ЗАСТУПНИК ВІДПОВІДАЛЬНОГО РЕДАКТОРА – Дмитрук О.Ю., д. геогр. н., проф.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Аріон О.В. к. геогр. н., доц. (відп. секретар); Бейлик О.О., д. геогр. н., проф.; Герасименко Н.П., д. геогр. н., проф.; Грозницький М.Д. акад. НАНУ, д. геогр. н., проф.; Дощенко Л.М., д. геогр. н., проф.; Любішева О.О., д. геогр. н., проф.; Мезенцев К.В., д. геогр. н., проф.; Самойленко В.М., д. геогр. н., проф.; Смирнов І.Г., д. геогр. н., проф.; Сніжко С.І., д. геогр. н., проф.; Хільчевський В.К., д. геогр. н., проф., засл. діяч науки і техніки України; Яценко Б.П., д. геогр. н., проф.

АДРЕСА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ: м. Київ, МСП-680, проспекту Глушкова, 2-а Київський національний університет імені Тараса Шевченка, географічний факультет, кафедра географії України, тел. 521-33-72.

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка 24 січня 2017 р., протокол № 1.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат та інших відомостей.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017
© Еко Тур Інфо, 2017

Гладченко В.Д., Дрижук А.О., Дмитрук С.В.

ПРОЕКТ АКТИВНОГО ГЕО-КВЕСТУ НА МАРШРУТІ «ДОТИК
ПРИРОДИ»

В статті представлено проєкт гео-квесту для дітей з вадами зору віком 8-10 років. Він проводиться в Києві на території Експоцентру «Україна» за попередньо розробленим маршрутом.

Ключові слова: гео-квест, маршрут, діти з особливими потребами.

Гладченко В.Д., Дрижук А.О., Дмитрук С.В.

ПРОЕКТ АКТИВНОГО ГЕО-КВЕСТА НА МАРШРУТЕ
«ПРИКОСНОВЕНИЕ ПРИРОДЫ»

В статье представлено проект гео-квеста для слабовидящих детей возрастом 8-10 лет. Он проводится в Киеве на территории Экспоцентра «Украина» на предварительно разработанном маршруте.

Ключевые слова: гео-квест, маршрут, дети с особыми потребностями.

Гладченко В., Дрижук А., Дмитрук С.

PROJECT OF THE ACTIVE GEO-QUEST ON THE ROUTE "TOUCH OF
NATURE"

The article presents project of geo-quest for blind and partially sighted children aged 8-10 years. It is held in Kiev at the congress center "Ukraine" on the pre-designed route.

Key words: geo-quest, route, children with special needs.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Рівень медичного обслуговування, екологічний стан в країні та спосіб життя українців призводить до щорічного збільшення кількості дітей, що народились з вадами або здобули їх впродовж дитинства. Ці учні потребують особливої уваги та відношення. На сьогодні в Україні діє мала кількість закладів, що допомагають дітям адаптуватися у світі та здобувати нові знання. Велике питання – це навчання педагогів-реабілітологів та розробка методик і технік, які допоможуть їм ефективно

взаємодіяти з учнями. Для того, щоб діти могли усвідомити повну картину світу, викователь може застосовувати активні гео-квести на природі на задалегіть створених безпечних маршрутах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких розпочато розв'язання даної проблеми й на які спирається автор. Питання виховання дітей з особливими потребами на Заході почали досліджувати ще в 60-х рр. минулого століття. Наприклад, Чарльз Буелл у праці «Фізична освіта для сліпих дітей» висвітлює шляхи вдосконалення опорно-рухливого апарату за допомогою активного відпочинку та спорту. Серед європейців виховання незрячих учнів досліджувала Ніна Селезнік Козамернік, в результаті створивши 70 фізичних ігор. Російський дослідник Орестов Я.І. займається проблемами оснащення маршрутів для сліпих відвідувачів, відповідно до американських і європейських прикладів. Важливий внесок у дослідження цієї теми зробив Ляшенко В.І. у праці «Ігрова діяльність у системі заходів із формування життєвої компетентності дітей з обмеженими можливостями здоров'я». Також на пострадянському просторі дослідженням особливих дітей займаються Мінакова К.В., Катковин В.Г., Сапранович І.С., Зибін Ю.В.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячуються означена стаття. Розробкою екостежок та маршрутів, а також квестів займаючись багато дослідників, проте адаптації їх для дітей з вадами зору присвячено значно менше публікацій, особливо на пострадянському просторі. Це обумовлено рівнем фінансування медичної, освітньої та туристичної сфер. Дана стаття присвячена розробці активного гео-квесту на прокладеному маршруті, висвітлено створений приклад стежки та інтелектуально-розважальних ігор для дітей. Основна характеристика маршруту – це показовість, він орієнтується на сприймання навколишнього середовища через відчуття: тактильні, слухові, нюхові. Вправи, передбачені для квесту, активні, спрямовані на всебічний розвиток та пізнання оточуючої природи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття особливостей застосування активних ігор для дітей 8-10 років з вадами

зору та частково зрячими на прикладі проекту активного гео-квесту на маршруті «Дотик природи».

Виклад основного матеріалу. Активна гра може слугувати дієвим пристроєм при роботі викователя чи викладача, які працюють з особливими дітьми. Правильно підбрані завдання та відповідні умови для реалізації гри можуть сприяти розвитку різних здібностей дитини: активне спілкування, вміння поводитись на природі, відчуття небезпеки та інші.

Перед організацією та проведенням квестів важливо враховувати рівень розвитку дітей: що знають, вміють, де ще є питання, фізичний стан. Педагог дізнається, чи люблять діти гуляти на природі, з тваринами, щоб процес гри та її фінал був позитивно сприйнятій. Задача вчителя проаналізувати, які саме справи та завдання будуть сприяти гармонічному розвитку дітей, враховуючи їх можливості. Для особливих дітей важливим є рівень сенсорних відчуттів, ігри для них розробляються із врахуванням збільшення досвіду відчуття, який є головним навігатором. Для підвищеного рівня концентрації на грі, квест поділений на етапи (точки), де діти виконують тільки одне завдання, а дорослі допомагають. Проекти побудуються за принципом «рух у грі»: на більшості точок учні застосовують свій опорно-руховий апарат для проходження маршруту. Якщо проект за основу має пішохідний маршрут, вчитель враховує можливості дітей для повного завершення шляху. При постановці та виконанні завдань аніматори пояснюють правила декілька разів, оскільки для дітей з вадами зору вдвічі важче, ніж здоровим дітям, усвідомити, яка задача перед ними постає. Для того, щоб зрозуміти наскільки гравці засвоїли новий матеріал, в кінці квесту передбачено завдання, де діти повністю розповідають, про що їм набулі знання. Проекти приносять найбільш вагомий результат, якщо спрямовані на розширення інформаційних даних, якими володіють діти, та підвищення їх інтелекту.

У даній публікації викладений проект активного гео-квесту для дітей з особливостями зору.

Місце проведення: маршрут «Дотик природи», який покладено на території Експоцентру «Україна» (Рис. 1).

Рис. 1. Картосхема маршруту «Дотик природи».

Місце зручне наявністю асфальтованих доріжок для прогулянок і близькістю Голосіївського лісу. Щодо транспортної мережі: присутня станція метро та автобусна зупинка. Маршрут проходить в глибині ВДНГ, подальше під проїждячих частин і ближче до лісу. Перед початком гри організатори перевіряють стежки маршруту на вірогідність зіткнення з великою кількістю велосипедистів, тварин та іншими небезпечними об'єктами, враховують кількість сонячної радіації, температуру повітря, швидкість вітру, опади. Організатор складає групу з вже знайомих один одному дітей.

Час, коли буде проведена гра: тепла пора року (з травня по вересень). Перед прогулянкою діти мають змогу добре виспатись впродовж 8-9 годин, добре поспізнати. Краще гру проводити до 12:00 після першого прийому їжі та перед обідом.

Матеріали та іграшки для гри: шишки та гілки ялини європейської, водяний пістолет, гілки туї, гілки дуба, жолуді, гілки граба, берези, сріблястої

Технологічна карта маршруту «Дотик природи» (За методикою Дмитрук С.В., 2007)

9	-	-	30 хв	Діти проводять час з тваринами у контактному зоопарку.		Контактний зоопарк
8.3-9 8.2-8.3 8.1-8.2 8-8.1	237 20 327 239	50 69 53 86	30 хв	Розміщений майданчик в оточенні ялини звичайної.	Діти проходять доріжкою, по боках якої ростуть дуби та клени.	Загадковий капелюх
7-8	329	154	20 хв	Розташована алея ялини колічної сріблястої оточеної ялівцем козацьким.	Відкрита місцевість	Нюх, як у собаки
6.2-7 6.1-6.2 6-6.1	326 249 327	36 17 282	20 хв	Росте велика самотня береза.	Вздовж доріжки по праву сторону росте ялина срібляста	Могутня береза
5-6	148	210	20 хв	Зростає група грабів серед дубів, кленів та ясенів.	Серед дубів та кленів виділяються кілька груп грабів, що ростуть від одного кореневища. Стежина виводить екскурсантів з лісу на відкриту майже вільну від дерев місцевість.	Дружні граби
4.1-5 4.4.1	337 37	97 58	15 хв	Зростає дуб.	Діти проходять через яр, який починається по праву руку від них.	Гладенький дуб
3-4	38	162	15 хв	Зростає туя.	Широка стежка проходить серед дубів та кленів у напрямку на північний схід.	Туя
2.2-3 2.1-2.2 2-2.1	171 117 103	56 84 64	20 хв	Розташовані непрацюючий фонтан і колиба.	Стежина проходить через мішаний ліс, в якому зростають такі дерева: дуб, граб, клен, ялина та ясен. Стежка поступово повертає на південь.	Фонтан
1-2 0.2-1	149 147	360 62	30 хв 20 хв	Ялина європейська зростає в оточенні кленів і дубів.	Група рухається алеєю вздовж якої зростає ялина європейська.	Ялина Знайомство

0.1-0.2 0-0.1	55 148	38 180		Місце збору групи		
№ точки	Азимут	Відстань, м	Час проходження	Ландшафтна характеристика точки	Ландшафтна характеристика переходу	Назва точки

З ким грає дитина: даний проект представляє комплексну гру, де дитина комунікує з іншими учнями, дорослими та іграшками, що представлені природними об'єктами. На сьогодні така ігрова діяльність є найбільш потенційною: присутня максимальна наближеність до життєвої ситуації та високий виховний потенціал. Даний проект – це сюжетно-рольова гра, яка моделює реальність.

Загальна протяжність стежки – 2, 118 км, орієнтовний час проходження (разом з іграми) - 3 год 40 хв. На маршруті передбачено 9 зупинок. Маршрут розрахований на 10-12 дітей віком від 8 до 10 років. Головним організатором виступає педагог-реабілітолог. Він супроводжує дітей до пункту зустрічі і допомагає аніматорам в подальшому. Головну розповідь веде екскурсовод, що грає роль Кнопочки. Допомагає також найголовніший персонаж «Незнайка», роль якого виконує педагог-організатор, вчитель чи аніматор. На кожній точці дітей зустрічає аніматор, адягнений у тварину чи рослину. В кінці квесту діти отримують подарунок: відвідування контактного зоопарку, педагог задалегідь домовляється з робітниками закладу про екскурсію.

СЦЕНАРІЙ АКТИВНОГО ГЕО-КВЕСТУ

Вчитель приводить дітей до кульової точки і з ними знайомиться Кнопочка. Після вітання до них підходить Незнайка і герої розповідають правила гри.

Вступне слово:

К: Добрий день, діти! Мене звали Кнопочка. Я хочу сьогодні краще познайомитись з кожним з вас та розповісти про природу нашого міста Києва. Зараз ми знаходимося на території «Виставкового центру», а прямуємо до Голосіївського парку. Ой, хто це йде до нас? Привіт, а як тебе звати? *Н:* Вітаю, я Незнайка. *К:* Ой, той Незнайка, що мандрував до Місяця? *Н:* Так, так, саме він. *К:* А чого ти такий сумний? *Н:* Розумієте, друзі. Я навчаюся у школі. Нам задали створити проект. Треба написати казку про природу рідного краю, тобто Києва. От я прийшов сюди. Єдина проблема: я не знаю, як виглядають різні

рослини, тому уявлення не маю, що робити. *К:* Друзі, а може ми візьмемо Незнайку із собою для вивчення рослинності парку? *(Діти погоджуються).* От і добре. Ходімо з нами, я розповім про особливості природи нашого краю, і ти зможеш придумати казку для домашньої роботи. Думаю, що перед початком шляху, нам слід познайомитись. Погоджуєтесь? *(Діти позитивно відповідають).* Добре. Давайте станемо в коло. І будемо кожний по черзі називати своє ім'я і рослину, що росте в Україні. Наступний говорить ім'я і улюблені рослини попередніх гравців. *(Незнайка останній і називає кожну дитину).* Це буде наше перше коло, а для закріплення ми ще раз пройдемося, але вже будемо називати українських тварин. Найкраще: якщо в нас будуть всі різні рослини та тварини. Всі молодці, гарно впорались. Ходімо далі! Ми пройдемо 180 м на південний схід, потім 38 м на північний захід і ще 62 м знову на південний схід *(У випадку, якщо дитина не знає тваринку чи рослину, Кнопочка може підказати).*

Точка №1 «Ялина»

К: От ми і пришили. Єдине, нашу ялинку хтось охороняє. Та це ж Дід Ялівець. Вітаємо вас! *Я:* Добрий день, дітлахи! Що це ви тут робите? *К:* Ми досліджуємо природу Голосіївського лісу. Зараз хотіли б доторкнутись до Ялини Європейської, можна? *Я:* А, ні. Я не знаю, хто ви і не довіряю вам. *К:* Що ж нам тоді робити? *Я:* А пограйте зі мною. Бачите скільки в мене шишок, а погратись нема з ким, от і сиджу тут сумую. Погоджуєтесь? *(Діти позитивно реагують).* Прекрасно. Тоді розбийтесь на пари, і кожній парі я дам 5 шишок. Ви повинні передавати їх один одному, але в різних кількостях. Головна задача – це відгадати, скільки шишок вам передав товариш. *(Гра спрямована на знайомство дітей з шишками, їх текстурою, формою, розмірами, запахом.)* Ой, як ви мене порадували, малюта. Дозволю вам доторкнутись до моєї принцеси. *(Діти підходять до Ялини Європейської, досліджують на дотик її стовбур, гілки та шишки. Кора дерева в молодості гладка, до старості стає лускато-шорсткою, на дотик жорстка. Форма хвої - стиснуто-чотиригранна. Зрілі шишки ялини європейської мають подовжено-циліндричну*

форму, їх довжина 10-15 см, ширина - 3-4 см. Все це діти можуть відчутти на дотик, а також - притаманний їй запах.). Давайте скажемо: «Дякуємо!» Діду Ялівцю та попросаємося. До зустрічі! Тепер ми пройдемо 360 м у напрямку на південь-південний схід, щоб дістатися наступної зупинки (Гра займає близько 30 хв. Після закінчення гри діти рухаються широкою алеєю з твердим покриттям. За час переходу дітям розповідають казку-оповідання Василя Сухомлинського «Дуб під вікном»).

К: Молодий лісник побудував у лісі велику кам'яну хату і посадив дуба під вікном. Минали роки, виростили у лісника діти, розростався дубок, старів лісник.

І ось через багато літ, коли лісник став дідусем, дуб розрісся так, що заступив вікно. Стало темно в кімнаті, а в ній жила красуня — лісникова внучка.

— Зрубай дуба, дідусю, — просить онучка, — темно в кімнаті.

— Завтра вранці почнемо... — відповів дідусь. Настав ранок. Покликав дідусь трьох синів і дев'ятьох онуків, покликав онучку-красуню й сказав:

— Будемо хату переносити в інше місце.

І пішов з лопатою копати рівчак під фундамент. За ним пішли три сини, дев'ять онуків і красуня-внучка.

Точка №2 «Фонтан»

К: А зараз ми підходимо до фонтану. О, він також має охоронця. Це Батько Водолій. Доброго дня, Водолій! Як ви тут живете? *В:* Привіт, діти. Весело живу. На дворі тепло. Багато гостей щодня. А ви тут робите? Куди прямуєте? *В:* Ми гуляємо територією ВДНГ та вивчаємо природу Київщини. *В:* Зрозуміло. Тут така справа: я кожен день тут стою, а на мене, окрім вас, ніхто не звернув увагу. Тому я вас далі не пропущу, якщо ви зі мною не зіграєте. *К:* Ну, звісно ми погоджуємось. Хто ж може вам відмовити. *В:* Тоді ставайте навколо фонтану і зараз я буду вас купати. *К:* Купати? Діти, одразу ж як відчуєте, що скоро вас будуть обливати – присідайте, бо наш шлях ще довгий. Краще, щоб ваш одяг був сухий. Домовились? *Д:* Так. (Водолій ходить по колу в середині

фонтану та з водяного пістолета стріляє в дітей). Дякуємо, Водолій. Всього тобі найкращого. Йдемо далі 64 м на схід, потім 84 м на схід-південний схід і ще 56 м на південь-південний схід (Тривалість гри – 20 хв. Учні рухаються далі по стежці, яка проходить через мішаний ліс, де зростають такі дерева: дуб, граб, клен, ялина та ясен. Стежка поступово повертає на південь.)

Точка №3 «Тут»

К: Ми наближаємось до наймовірно цікавого дерева – Туті. Біля неї також хтось стоїть. А, та це ж маленьке ведмежа. Привіт, Міша. Як літо проводиш? *М:* Та ось вирішив до родичів завітати. І приляг біля Туті. А ви бажаєте відчутти її силу? *К:* Так, було б корисно доторкнутись до красуні. Відчутти її на дотик. *М:* Це добре, що ви цікавитесь природою. Я вам дозволю послідити дерево тільки за умови, якщо ви мені нагадаєте казку про моїх давніх родичів та невиковану дівчинку. *К:* Це дуже просто. А ну, хлопчики і дівчатка, хто пам'ятає казку «Маша та ведмеді»? (Діти переказують казку і після доторкаються до поверхні ґрунту, до її гілок. Дерево має гладку м'яку кору, у дорослих рослин - починає відділятися вузькими поздовжніми стрічками. Хволя луската. Шишки дрібні (до 12 мм), мають яйцеподібну форму). Дякуємо тобі, Міша. Бажаємо гарно провести це літо. Наступна наша зупинка біля дуба. Щоб до нього дійти, ми пройдемо 162 м на північ-північний схід (Гра займе 15 хв. Шлях продовжується широкою стежиною, що проходить серед дубів та кленів у напрямку на північний схід.)

Точка №4 «Гладенький дуб»

К: Зараз я познайомлю вас з дуже могутнім дубом. Йому вже більше ста років. Ой, йому також хтось склав вже компанію. Це Дика Свиня. Добрий день! *С:* Привіт, дітки. Яким чином до мене завітали? *К:* Ми хотіли б доторкнутись до дуба. Можна? *С:* Е, ні. Я так просто до свого красеня не підлушу, ви мені допоможіть, і я потім вирішу. *К:* Зальобки. Тільки як? *С:* Зберіть для мене жолудів. Я їсти хочу, але так втомилась, що вже нема сил їх збирати. Вас багато – ви за п'ять хвилин всю роботу зробите. *К:* Погоджуємось, діти? (Учні позитивно відповідають). *С:* Чарівно. Тоді беріть кошики, кожен ставайте на

своє місце і збирайте якомога більше жолудів, тільки обережно. Пам'ятайте, що навколо вас також інші діти. *(Діти збирають жолуді на відведеній і огороженій території).* Як ви молодці. Дякую! Звісно, що я дозволяю вам доторкнутись до мого дуба. На ньому з північної сторони росте мох. Попробуйте, який він гладенький. Йдемо далі через яр: спочатку 58 м північ-північний схід, а тоді ще 97 м на північ-північний захід *(Діти доторкаються до дерева, відчувають на дотик його кору та листя. Гра займає 15 хв. Далі учні проходять через яр, який починається по праву руку від них.)*

Точка №5 «Дружні граби»

К: Друзі, зараз ми завітаємо до мого знайомого, Граба. Він дуже веселий, але, на жаль, вже старенький. От і він. Добрий день, Грабе! Г: Добрий, Кнопочко! Що робиш у моєму краю? К: Ми от з дітками і Незнайкою вирішили познайомитись з природою рідного краю. Г: Які молодці. А ви розумні діти? К: Звісно. Г: Тоді сама доля вас до мене прислала. Допоможіть, будь ласка. К: Так, звісно. Яким чином? Г: В мене скоро День народження, а я не пам'ятаю всіх, кого треба запросити на вечірку. Можете мені нагадати всі рослини, які ростуть у нашій області та поруч і записати в алфавітному порядку. К: Так, залюбки. Незнайко, бери аркуш паперу, а ми будемо зараз згадувати всі рослини, які поруч з нами ростуть. *(Діти називають рослини, а Незнайко записує. Кнопочка знає не менше 15 рослин).* Ось, тримай, Грабе. Ми бажаємо тобі гарного свята. А можна обійняти тебе на прощання. Г: Звісно, що можна. Я вам безмежно вдячний. К: Йдемо далі на південний схід 210 м *(Зупинка триває близько 20 хв, рухаючись далі по стежині, гравці виходять з лісу і опиняємося на відкритій місцевості.)*

Точка №6 «Могутня береза»

К: Ходімо швидше, Береза чомусь плаче. Вітаю тебе, Березо. Чому сумуєш? Що сталося? Б: Ой, дітки, горе в мене. Стою тут кожного дня в самоті і почала забувати різні звуки: птахів, яшпрок і думало, що вже ніколи їх не почую. К: Не засмучуйтеся, Березо. Я маю чарівний пристрій, який може звучати, як будь-яке явище природи чи тварина. Давайте, я зараз його увімкну,

а ви з дітками пригадаєте, як лунають різні дива природи. *(Кнопочка включає змонтовані записи води, вітру, різних птахів, тварин та явищ, а гравці відгадують).* Мені приємно, що ти почала посміхатись. Ми обіцяємо повернутись. Зараз нам треба вже йти. Дозволь, ми тебе обіймемо на прощання. Гарного тобі дня! Б: Дякую, рідненькі мої. І вас хай природа оберігає. К: Що ж ходімо далі. Нам треба пройти 282 м на північний-захід, потім 17 м на захід-південний захід і ще 36 м знову на північний-захід до наступної зупинки *(Гра продовжується 20 хв. По дорозі до іншої точки діти слухають легенду про березу.)*

К: Був час... Забули люди про доброту. Стали заздрити один одному. Обманувати один одного. Чорні думки в їх головах народились. Чорні почуття в їх серцях поселились. Земля застогнала. Кірково заздрості, кірково брехні покрилася. Великий стогін до неба дійшов... Здритнулася небесна діва від жаку. Великий біль пронизав її серце. Не витримало воно. Розсипалося. Шматочки по землі розвіялися. У людину потраплять - людина очищується. У дерево потраплять - дерево біліє. Так з'явилися на нашій землі берези. Говорять, що це шматочок небесного життя.

Точка №7 «Нюх, як у собаки»

К: Знову на нашому шляху зустрічаються хвойні дерева: тепер нас оточує ялівець та Срібляста Ялина. Доброго дня! Я: Добрий день, мої любі. Куди це ви так наполегливо прямуєте? К: Ми сьогодні вивчаємо природу Києва, тому гуляємо по ВДНГ. Я: Які кмітливі дітлахи. А чи пам'ятаєте ви запахи найрозповсюдженіших рослин, га? Давайте зараз це і перевіримо. Тримайте кожен пакетик з наповнювачами, і скажіть запах чого ви чуєте один одному. Поділіться для цього на пари і розпочинаймо. *(Діти отримують пакетики з шишками, жолудями, гіллям ялинок, листочками, пелюстками. У кожної дитини по три запахи, в парі повинно бути шість різних запахів).* Молодці! Чи були у вас якісь труднощі з визначенням наповнювача? *(Ялина допомагає діткам відгадати всі запахи).* Дякую, хлопці та дівчата. Я бажаю вам гарної прогулянки та веселого настрою. Бувайте! На прощання можете доторкнутись до

мого вбрання. *К:* Наступна наша зупинка за 154 м в напрямку на північний захід (*Діти доторкаються до гілок і кори Ялини Сріблястої. Етап займає близько 20 хв. Потім гравці йдуть далі по доріжці через кортиси ВДНГ*).

Точка №8 «Загадковий каталог»

К: Ось ми і знайшли зручне місце для перепочинку. Думаю, ми вже озброєнні інформацією для написання домашньої роботи для Незнайки. Правда? *Н:* Давайте, спочатку повторимо, що ми сьогодні вивчили, а потім напишемо казку. Розбийтеся на пари, тримайте капелюхи і, допомагаючи один одному, спробуйте згадатися, що знаходиться у капелюсі. (*Капелюхи наповнені шишками з різних ялинок, жодудями, корою з дуба, ялинковим гіллям, тощо*). *К:* Які ви в мене розумні, тепер я впевнена, що Незнайка отримає п'ятірку. Давайте розпочнемо писати казку. Незнайко, тримай ватман, фломастери, а ми з дітками тобі допоможемо. (*Незнайка пише казку за допомогою дітей про тих рослин, які вони сьогодні бачили та тварин, про яких згадували. Кнопочка до їх також приєднується*). *Н:* Дякую, друзі, що допомогли мені виконати це завдання. Я вам дуже вдячний, тому хочу віддякувати. Я приготував для вас подарунок, тому давайте рушимо далі: спочатку 86 м на південний захід, потім 53 м – північний захід, 69 м – північ-північний схід, і 50 м – північний захід. (*Незнайка веде дітей до контактного зоопарку*.)

Точка №9 «Контактний зоопарк»

Н: Дякую, друзі. Я вам безмежно вдячний за проведений разом час. Тому дарую вам відвідування контактного зоопарку. Тут ви зможете познайомитися з екзотичними тваринами з усього світу. *К:* Ой, Незнайко, дякуємо тобі. Це найкраще закінчення сьогоднішньої зустрічі (*Діти разом з Кнопочкою, Незнайкою та викладачем відвідують контактний зоопарк*).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку: Активні гео-квести є одними з найефективніших технік, які може використовувати педагог-реабілітолог у своїй роботі. Створення квесту потребує організованості, креативності і сміливості вчителя. Обрання місця

проведення квесту та прокладання маршруту потребує окремої уваги: він повинен бути адаптований під потреби дітей з вадами зору. Задля найбільшої ефективності, завдання, з яких складається квест, спрямовані на рекреацію, розвиток та розвагу дітей. Наступним етапом даного проекту буде апробація стежки та квесту в травні 2017 року. Для повноцінної інклюзії дітей з вадами зору доречно було б розробити туристичні стежки з відповідним обладнанням, наприклад, довідниковими стендами, які написані шрифтом Брайля. Розвиток інформаційних технологій обумовлює можливість застосування мультимедійного обладнання задля повноцінного інтерактиву між дітьми та явищами природи.

1. Минакова К. В. Інтеграція інвалідів по зору до культурно-історичного середовища краю на прикладі роботи дніпропетровського національного історичного музею / К. В. Минакова. // Гуманітарний журнал. – 2011. – №1. – С. 133–136.

2. Ляшенко В. І. Ігрова діяльність у системі заходів із формування життєвої компетентності дітей з обмеженими можливостями здоров'я / В. І. Ляшенко. – Миколаїв, 2008. – 28 с.

3. Калюжін В. Г. Креативные телесно-ориентированные практики в развитии мелкой моторики у дошкольников с нарушением зрения / В. Г. Калюжін, И. С. Странович, Ю. В. Зыбин // Репозиторий БНТУ / В. Г. Калюжін, И. С. Странович, Ю. В. Зыбин. – Минск, Беларусь, 2015. – С. 147–150.

4. Орестов Я. И. Обустройство экотроп для людей с ограниченными физическими возможностями / Я. И. Орестов // Тропа в гармонии с природой / Я. И. Орестов. – Москва: Р. Валент, 2007. – (ISBN 978-5-93439-214-X). – С. 67–74.

5. Buell C. H. Physical education for blind children / C. Buell. – Springfield, Illinois: Eric, 1966.

6. Kozamernik N. Č. 70 different games and activities for early language teaching to blind and partially sighted children / Nina Čoletnik Kozamernik. – Ljubljana, Slovenia: Institute for blind and partially sighted, 2011. – 22 с.

ЗМІСТ

ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ

ГУБЕЛАДЗЕ Д.Г., ДЕМ'ЯНЕНКО С.О.	ОЦІНКА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ЦІННОСТІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ОБ'ЄКТІВ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3
КУПАЧ Т.Г., КРАВЕЦЬ К.А.	РІЗНОВИДИ ГІРСЬКОЇ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ	15
ГЛАДЧЕНКО В.Д., ДРІЖУК А.О., ДМИТРУК С.В.	ПРОЕКТ АКТИВНОГО ГЕО-КВЕСТУ НА МАРШРУТІ «ДОТІК ПРИРОДИ»	24
ДМИТРУК С.В., ЛОГІНОВА А.О., МАКЄЄВА А.І.	ПРОЕКТ ГЕО-КВЕСТУ ДЛЯ УЧНІВ 7 КЛАСУ	39
БРИТАНСЬКИЙ П.А., ДМИТРУК С.В., ІСЬКО О.С.	ПРОЕКТ КОМПЛЕКСУ ТУРИСТСЬКИХ ІГОР УНІВЕРСАЛЬНОГО ТИПУ (ЧАСТИНА 1)	57
ДМИТРУК С.В., РИМАРЧУК І.В.	ПРОЕКТ ГЕО-КВЕСТУ ДЛЯ УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ	74
ДМИТРУК С.В., ЛОГІНОВА А.О., МАКЄЄВА А.І.	ГЕО-КВЕСТ ЯК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ	88
ДМИТРУК О.Ю., ХАРЬКОВИЙ А. О.	ПРОЕКТ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЕКОТУРИСТСЬКОГО МАРШРУТУ «ЗОЛОТА ОСІНЬ ВІД ГОЛОСІЄВО ДО КИТАЄВО»	102
ДМИТРУК О.Ю., НАКОНЕЧНА В.Р.	ПРОЕКТ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЕКОТУРИСТСЬКОГО ФОТО-МАРШРУТУ «КРАСА СЕЗОНУ»	111
ДМИТРУК О.Ю., ВИНОГРАДОВА О.І.	ПРОЕКТ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО ЕКОТУРИСТИЧНОГО МАРШРУТУ «КАЧАНІВКА ОЧИМА ДІТЕЙ»	122
ПАНАСЮК С.Ю., ГАЙДАЙ С.В.	СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ В МІСТІ ТЕРНОПІЛЬ	134

CONTENTS

THE GEOGRAPHY OF TOURISM AND RECREATION		
GUBELADZE D., DEMYANENKO S.	THE ASSESSMENT OF COGNITIVE VALUE OF HISTORICAL AND CULTURE SITES OF KIROVOGADSKA DISTRICT	3
KUPACH, T., KRAVETS K.	VARIETY OF MOUNTAIN RECREATION AND TOURISM	15
HLADCHENKO V., DRIZHUK A., DMYTRUK S.	PROJECT OF THE ACTIVE GEO-QUEST ON THE ROUTE "TOUCH OF NATURE"	24
DMYTRUK S., LOHINOVA A., MAKJEIEVA A.	PROJECT OF THE GEO-QUEST FOR 7 TH GRADER	39
BRYTANSKYI P., DMYTRUK S., ISKO O.	PROJECT OF THE COMPLEX TOURISM GAMES OF THE UNIVERSAL TYPE (PART 1)	57
DMYTRUK S., RYMARCHUK I.	GEO-QUEST PROJECT FOR THE 9 TH GRADE	74
DMYTRUK S., LOHINOVA A., MAKJEIEVA A.	GEO-QUEST AS AN INTELLECTUAL GAMING TECHNOLOGY	88
DMYTRUK O., KHARKOVII A.	PROJECT OF SPECIAL ECOTOURTRAIL "GOLDEN AUTUMN FROM GOLOSIEVO TO KITAEVO"	102
DMYTRUK O., NAKONECHNA V.	PROJECT OF SPECIALIZED ECOLOGICAL AND TOURIST PHOTO-ROUTE «BEAUTY OF THE SEASON»	111
DMYTRUK O., VYNOGRADOVA O.	PROJECT OF SPECIAL ECOTOUR TRAIL «CHILDREN'S VIEW OF KACHANIVKA»	122
PANASYUK S., HAYDAY S.	CURRENT STATE AND PROSPECTS OF TOURISM AND RECREATION IN TERNOPIL	134